

КОЖОКАР Марина

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

<https://orcid.org/0000-0003-1658-3549>m.kozhokar@chnu.edu.ua**INVICTUS GAMES: МЕДИКО-СОЦІАЛЬНИЙ АСПЕКТ РЕАБІЛІТАЦІЇ ВІЙСЬКОВИХ ЧЕРЕЗ СПОРТИВНІ ЗМАГАННЯ «ІГРИ НЕСКОРЕНИХ»**

Стаття розглядає важливість та значення Invictus Games, міжнародних змагань паралімпійського стилю для військових ветеранів з пораненнями, отриманими у ході військової служби. Автор підкреслює зростання зацікавленості у використанні спорту для реабілітації військових з травмами та психологічними наслідками бойових дій, а також аналізує інші програми військової реабілітації через спорт в країнах-учасницях (США, Канада та Австралія). Спеціальний акцент робиться на успіхах української збірної на Invictus Games та її важливості для ветеранів. У статті також розглядаються психологічні аспекти спортивної реабілітації та важливість емоційно-політичних наративів в контексті цих змагань. Матеріали дослідження, які докладно аналізують роль спорту в реабілітації військових ветеранів та їхню участь у міжнародних змаганнях, можуть бути використані в університетських курсах зі спортивної медицини, фізичної терапії, психології, соціології та військової науки. А також в різноманітних публікаціях, веб-сайтах, презентаціях та інших інформаційних матеріалах для широкого загалу, щоб підвищити усвідомлення та підтримку ветеранів, які знаходяться в стані реабілітації. Водночас теоретичний аналіз змісту матеріалу дослідження свідчить про недостатню увагу до питань реабілітації військових ветеранів через спорт у педагогічних дослідженнях. Ця проблема залишається недостатньо дослідженою в педагогічній теорії та практиці навчальних закладів, і ця недостатність може суттєво вплинути на ефективність реабілітаційних програм для військових ветеранів. У висновках автор зауважує повільний розвиток програм реабілітації в Україні та пропонує шляхи подальшого покращення у цій сфері через створення відповідної інфраструктури та сприяння участі ветеранів у спортивних заходах.

Ключові слова: Invictus Games, військовослужбовці, реабілітація, медико-соціальні програми, спорт, здоров'я, відновлення, ветерани.

[https://doi.org/10.31891/pcs.2025.1\(1\).1](https://doi.org/10.31891/pcs.2025.1(1).1)

1. ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Після II Світової війни почали систематично застосовувати різноманітні форми рухових практик та спорту як засоби медико-соціальної реабілітації. Супутниками війни завжди йдуть травми, каліцтва та інші – не лише фізичні, але й психологічні, індивідуальні та колективні потрясіння.

Invictus Games сприяють не лише фізичній та психологічній реабілітації учасників, але й відіграють важливу роль у вивченні та розвитку методів медико-соціальної реабілітації для військовослужбовців, які постраждали від військових подій. Відповідно, цей захід стає об'єктом наукових досліджень та досвідченої практики, спрямованих на пошук ефективних методів підтримки та відновлення військових із пораненнями.

Наразі останні дослідження та публікації, що стосуються медико-соціальної реабілітації військовослужбовців через застосування

спортивних заходів, роблять акцент на дослідженні ефективності та впливу таких програм, зокрема, Invictus Games, на фізичне та психологічне відновлення учасників.

Дослідження зазвичай включають аналіз показників фізичної активності, рівня самопочуття, психологічного добробуту, а також якість життя учасників після участі у таких програмах. Публікації звертають увагу на важливість інтеграції спорту та фізичної активності в процес медико-соціальної реабілітації й на потребу розробки індивідуальних підходів до кожного учасника з урахуванням його фізичних та психологічних особливостей.

Останні дослідження також розглядають перспективи розвитку та покращення таких програм, включно з розширенням їх географічного охоплення, адаптацію до різних культурних та соціальних контекстів, а також вдосконалення методів оцінки їхньої ефективності та впливу на учасників.

2. АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Аналіз останніх досліджень, публікацій та практичних ініціатив свідчить про важливість спорту як інструменту реабілітації та соціальної інтеграції для військовослужбовців та ветеранів війни, особливо тих, які отримали травми під час бойових дій. Зокрема, цікаві результати демонструють такі важливі програми, як Ігри Нескорених, які активно підтримуються в Україні та інших країнах.

Міністерство у справах ветеранів України через організацію відновлювальних навчально-тренувальних зборів підкреслює важливість використання спорту як частини реабілітації ветеранів. Зокрема, збір Національної збірної України Invictus Games 2023 став не лише фізичним випробуванням, а й важливою психологічною реабілітацією, що допомогло ветеранам адаптуватися до мирного життя та сформувати позитивне ставлення до фізичної активності.

Згідно з Державними сайтами України, gov.ua наголошується на необхідності популяризації спорту як інструменту реабілітації та соціальної інтеграції ветеранів. Такі ініціативи допомагають формувати позитивне ставлення до спорту серед ветеранів та військовослужбовців, підкреслюючи важливість фізичної активності для відновлення фізичного та психологічного стану.

Саїнчук А. М. у своєму дослідженні зазначає, що використання спорту як засобу медико-соціальної реабілітації набуло популярності після II Світової війни, коли було започатковано Паралімпійські ігри.

Дана тема залишається недостатньо дослідженою в науковій літературі і потребує подальших комплексних досліджень для глибшого розуміння її аспектів та впливів на відповідні сфери.

3. ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Мета статті – аналіз ролі та ефективності Invictus Games як медико-соціального заходу для реабілітації військовослужбовців та висвітлення перспектив розвитку подібних програм, включно з їх потенційним впливом на український контекст.

4. ВИДІЛЕННЯ НЕВИРШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОЗНАЧЕНА СТАТТЯ

1. Розвиток української програми реабілітації та спортивних заходів. В Україні повільно розвивається власна програма реабілітації та спортивних заходів для військовослужбовців і ветеранів, які отримали поранення в ході бойових дій. Потрібно активізувати зусилля з розвитку цих програм, створення спортивних інфраструктур та їх матеріально-технічного забезпечення.

2. Мотиваційна складова. Важливо підвищити мотивацію військовослужбовців та ветеранів до заняття спортом та участі у спортивних заходах як частині процесу реабілітації. Можливість отримати безкоштовні тренування та інші заохочення, які надає «Карта Нескореного», може стати важливим стимулом для участі.

3. Специфічні потреби та індивідуальні підходи. Програми реабілітації та спортивні заходи повинні враховувати специфічні потреби та можливості кожного учасника, зокрема їх фізичні та психологічні особливості. Індивідуальний підхід до кожного ветерана може покращити ефективність програми реабілітації.

4. Розробка та реалізація стратегій щодо вирішення цих аспектів може сприяти подальшому розвитку програм реабілітації та спортивних заходів для військовослужбовців та ветеранів в Україні.

5. ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБҐРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Віддання службі в армії часто супроводжується не тільки фізичними випробуваннями, але і серйозними травмами, які можуть вплинути на якість життя військових. Після закінчення військової кар'єри виникає потреба у реабілітації та відновленні, яке часто стає складним завданням. У цьому контексті медико-соціальні заходи, спрямовані на фізичне та психологічне відновлення ветеранів, набувають великого значення. Одним із таких ініціативних заходів є Invictus Games, які стали важливим форумом для військовослужбовців, що отримали поранення або травми під час служби. У цій статті ми проведемо аналіз ролі та ефективності Invictus Games як медико-соціального заходу для реабілітації

військовослужбовців, а також розглянемо перспективи розвитку подібних програм, включно з їх потенційним впливом на український контекст.

Invictus Games «Ігри Нескорених» – це міжнародні мультидисциплінарні змагання, паралімпійського стилю які проводяться для колишніх та чинних військовослужбовців, поранених та тих, хто став інвалідом під час військової служби. Змагання проводяться між ветеранами різних світових армій.

Україна вперше отримала можливість брати участь у Іграх нескорених 2017 року в Торонто як союзник НАТО, який бере активну участь у миротворчих операціях світового масштабу, а також через участь в Антитерористичній операції на сході України [1].

Спорт як інструмент реабілітації для ветеранів війни стає дедалі важливішим напрямом, здатним не тільки сприяти фізичному відновленню, але й покращувати психологічний стан та соціальну адаптацію. Враховуючи актуальність цієї теми для України, де війна залишає чимало військових із травмами та пораненнями, важливість спортивної реабілітації на практиці підтверджується через ініціативи, організовані Міністерством у справах ветеранів України. Зокрема, проведення відновлювальних навчально-тренувальних зборів для учасників Національної збірної України Invictus Games 2023 стало важливим етапом у розвитку ветеранського спорту.

Збори, що відбулись у жовтні 2023 року в Львівській області, мали на меті не тільки фізичну реабілітацію ветеранів, але й психологічну підтримку, створення можливостей для соціальної інтеграції через спорт. Вони стали частиною загального Єдиного календарного плану фізкультурно-оздоровчих заходів України. Як зазначила Світлана Кашенець, заступниця міністра у справах ветеранів, метою таких заходів є залучення ветеранів до спорту як інструменту реабілітації, підготовка їх до міжнародних змагань, а також формування кваліфікованих фахівців у сфері фізичної культури та спорту, які мають враховувати особливості роботи з ветеранами.

Сучасні реабілітаційні програми мають бути комплексними і спрямованими не тільки на фізичне відновлення, а й на психологічну підтримку, адже багато ветеранів стикаються

з травмами не лише фізичними, але й психічними. Програма відновлювального навчально-тренувального збору включала різноманітні спортивні дисципліни, такі як стрільба з лука, біатлон, легка атлетика, настільний теніс, веслування на тренажерах і пауерліфтинг, а також індивідуальні заняття з реабілітологами та психологічні консультації. Такі види спорту не лише сприяють фізичному відновленню, але й мають потужний психологічний ефект, допомагаючи ветеранам відновлювати впевненість у собі та своїх силах.

Західний реабілітаційно-спортивний центр НКСІУ, де проводились тренування, став прикладом створення інклюзивного середовища, яке надає можливість як паралімпійцям, так і іншим категоріям осіб з інвалідністю отримувати якісну спортивну підготовку. Інклюзивність таких центрів важлива, оскільки вона дає ветеранам можливість відчувати себе частиною спортивної спільноти, а також відкриває нові обрії для самореалізації та соціальної адаптації після повернення до мирного життя [4].

На сьогодні особлива увага приділяється підтримці ветеранів у психологічному плані. Як наголошує Олександр Маковей, капітан Національної збірної України Invictus Games 2023, важливо зацікавити ветеранів у заняттях спортом, показати їм можливості, які відкриваються через активність, а також дати відчуття досягнень через змагання. Це дозволяє не лише покращити фізичний стан, але й відновити психологічний баланс, що є надзвичайно важливим для ветеранів, які пережили бойові дії та отримали травми [6].

Застосування спорту як засобу реабілітації є перспективним напрямком у соціальній інтеграції ветеранів війни. Подібні ініціативи створюють платформу для розвитку фізичної культури серед ветеранів, що в свою чергу сприяє їхній адаптації до мирного життя та формуванню нових соціальних зв'язків. Оскільки соціальна та психологічна реабілітація є важливою складовою процесу відновлення, спорт, що дає можливість для самоактуалізації, стає важливим інструментом у підтримці ветеранів на їхньому шляху до відновлення після травм та бойових дій [4].

Однак лише за останні десятиліття відзначається значне зростання можливостей

використання спорту для реабілітації військовослужбовців, що отримали поранення в ході бойових дій. Підйом цих напрямів діяльності стався через низку чинників:

- збільшення кількості військових, які мають бойові поранення, несумісні з виконанням службових обов'язків;

- засоби масової інформації із політичним і суспільним висвітленням військових конфліктів змушують уряди країн робити реальні дії щодо належного догляду за пораненими військовими;

- глобальне зростання популярності та важливості спорту людей з обмеженими можливостями загалом та паралімпійські ігри зокрема [8].

Цивілізовані країни світу розвивають інші програми військової реабілітації безпосередньо спортом та фізичними навантаженнями. Такими є: Wounded Warriors (Поранені воїни) (США), Soldier On («впертий» солдат) (Канада), Paralympic Military Program (мілітарна паралімпійська програма) (США), Australian Defence Force Paralympic Sport Program (паралімпійська спортивна програма австралійського війська) (Австралія).

Український Інваспорт є визначним явищем у глобальному спортивному середовищі для осіб із обмеженими можливостями. Спортсмени з України не лише активно беруть участь у різноманітних міжнародних змаганнях, але й досягають перемог на цих змаганнях.

Збірна України на «Іграх нескорених»-2023 у німецькому Дюссельдорфі представляли 25 учасників, які вибороли на змаганнях 34 медалі – 12 золотих, 14 срібних та 8 бронзових. Це найкращий результат в історії виступів українців. У 2017р. в Торонто – команда здобула 14 медалей, у Сідней-2018 – 20 нагород [2]

Після травматичних ушкоджень спорт може відродити у ветеранів відчуття наявності мети та настанов життя, сфокусуватись на здібностях та досягненнях, а також бути містком до соціальних зв'язків та товаришкості. Слід зауважити, що кожна з цих переваг може врятувати життя та відновити надію після серйозних особистих втрат, таких як втрата кінцівок, фізичних здібностей або кар'єри. Invictus Games спрямовані на ілюстрацію того, як поранене

тіло воїна може бути трансформоване за допомогою емоційно-політичних наративів, що акцентують на техногероїчному процесі повернення [5, С. 229].

Завдяки демонстрації «кіборгських тіл» елітних спортивних чоловіків та жінок із протезованими кінцівками, інвалідними візками та національними прапорами, накинутими на плечі, Ігри стали перформансом постлюдського тіла із «більш ніж людськими» можливостями подолання меж людських здібностей. Invictus Games можна розглядати як місце, де пропагується особливе розуміння поранених ветеранів (тобто непереможних героїв), а руйнівне розуміння (тобто розуміння їх як жертв, що викликають тривогу і жалість) відкидається. Ігри розповідають надихаючі історії відновлення, щоб запросити нас емоційно зануритись у шлях героя. Через докладне відтворення сценаріїв цих життєвих історій ми можемо пережити разом з героями, висловлювати емоції та захоплюватися їхнім непохитним характером. Проте важливо пам'ятати, що не слід втрачати надію – у всіх цих історіях є щасливий фінал. Насильство війни викуплено, і герої здобули перемогу над бідами [7, с. 3].

Invictus Games є важливим медико-соціальним заходом для реабілітації військовослужбовців, які постраждали від військових подій. Аналіз їхньої ролі та ефективності показує, що ці змагання не лише сприяють фізичному та психологічному відновленню учасників, але й мають потенціал для подальшого розвитку та покращення програм реабілітації. Зокрема, їхній успіх може надихнути інші країни, з Україною включно, на створення схожих ініціатив та розширення підтримки для ветеранів. Зусилля в цьому напрямку можуть значно полегшити процес адаптації та інтеграції військових у цивільне життя, забезпечуючи їм не лише фізичну, але й соціальну та психологічну підтримку.

6. ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМКУ

Стаття демонструє значущість Invictus Games як важливої складової медико-соціальної реабілітації військових, які отримали травми внаслідок бойових дій.

Спортивні змагання такого рівня відіграють важливу роль не тільки у фізичному відновленні, але й у психологічній реабілітації учасників. Завдяки спорту ветерани знаходять нові можливості для соціальної інтеграції, самореалізації та адаптації до мирного життя.

Аналіз досліджень показує, що програми реабілітації через спорт, зокрема Invictus Games, ефективно сприяють підвищенню якості життя ветеранів, покращенню їхнього фізичного стану та психологічного здоров'я. Участь у таких змаганнях надає військовим новий сенс та мету в житті, сприяє відновленню віри у власні сили, а також допомагає сформувати позитивне ставлення до фізичної активності. Такі програми є важливим кроком у соціальній інтеграції ветеранів, що пережили травми.

Водночас дослідження показують, що в Україні ще не досягнуто достатнього рівня розвитку спортивних реабілітаційних програм для ветеранів. Незважаючи на певний прогрес, є необхідність у створенні спеціалізованої інфраструктури та впровадженні індивідуальних підходів до реабілітації кожного ветерана, з урахуванням його фізичних і психологічних особливостей.

Загалом програми спортивно-реабілітації, зокрема через участь у Invictus Games, є важливим кроком у створенні ефективних методів підтримки ветеранів війни та допомоги їм у адаптації до мирного життя. Ці ініціативи повинні стати основою для подальших наукових досліджень та практичних розробок у даній сфері.

Література

1. Вікіпедія. Антитерористична операція на сході України. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Антитерористична_операція_на_сході_України (дата звернення: 15.01.2025 р.)
2. ДЗЕРКАЛО ТИЖНЯ. Україна показала найкращий результат на «Іграх нескорених» за всю історію виступів. URL: <https://zn.ua/ukr/SPORT/ukrajina-pokazala-najkrashchij-rezultat-na-ihrah-nepokorenikh-za-vsju-istoriju-vistupiv.html> (дата звернення: 20.01.2025 р.)
3. Державні сайти України. Маємо популяризувати спорт як інструмент реабілітації та соціальної інтеграції ветеранів війни, – Світлана Кашенець. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/maiemo-populyaryzuvaty-sport-iak-instrument-reabilitatsii-ta-sotsialnoi-intehratsii-veteraniv-viiny-svitlana-kashenets> (дата звернення: 20.01.2025 р.)
4. Міністерство у справах ветеранів України. Світлана Кашенець: Спорт може стати одним із видів реабілітації, яким можуть скористатися Захисники та Захисниці. <https://mva.gov.ua/prescentre/category/86-news/en-svitlana-kashenec-sport-mozhe-stati-odnim-iz-vidiv-reabilitaciyi-yakim-mozhut-skoristatysya-zahisniki-ta-zahisnici> (дата звернення: 4.02.2025 р.)
5. Саїнчук А. М. Invictus games в контексті соціально-медичної реабілітації військовослужбовців. *Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки та спорту Збройних Сил України, правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України: тези IV Міжнародної науково-практичної конференції Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського*. Київ: НУОУ. 2020. С. 298-300.
6. Суспільне спорт. Ігри нескорених. URL: <https://suspilne.media/sport/> (дата звернення: 10.02.2025 р.)
7. Alice Cree & Nick Caddick. Unconquerable Heroes: Invictus, redemption, and the cultural politics of narrative. *Journal of War & Culture Studies*, Volume 13. Issue 3. 2020. S. 258-278.
8. Brittain I., Green Sarah (2012) Disability sport is going back to its roots: Rehabilitation of military personnel receiving sudden traumatic disabilities in the twenty-first century. *Qualitative Research in Sport, Exercise and Health*. Volume 4. Issue 2. 2012. S. 244-264.
9. *Invictus Games Vancouver Whistler 2025*. Бійці, чия воля сильніша за тіло. URL: <https://invictusgames.in.ua/importance/> (дата звернення: 10.02.2022 р.)

References

1. Wikipediia. Antyterorystychna operatsiia na skhodi Ukrainy (2024) [Wikipedia. Anti-terrorist operation in eastern Ukraine.] Available at: https://uk.wikipedia.org/wiki/Antyterorystychna_operatsiia_na_skhodi_Ukrainy (accessed: January 15, 2025) [in Ukrainian]
2. DZERKALO TYZhNia. Ukraina pokazala naikrashchyi rezultat na «Ihrakh neskorenykh» za vsiu istoriiu vystupiv (2023) [Ukraine's best result at the Invictus Games in the history of the event] Available at: <https://zn.ua/ukr/SPORT/ukrajina-pokazala-najkrashchij-rezultat-na-ihrah-nepokorenikh-za-vsju-istoriju-vistupiv.html> (accessed: January 20, 2025) [in Ukrainian]
3. Derzhavni saity Ukrainy. Maiemo populyaryzuvaty sport yak instrument reabilitatsii ta sotsialnoi intehtatsii veteraniv viiny, – Svitlana Kashenets. (2023) [State websites of Ukraine. We must popularize sports as a tool for rehabilitation and social integration of war veterans, – Svitlana Kashenets] Available at: <https://www.kmu.gov.ua/news/maiemo-populyaryzuvaty-sport-iak-instrument-reabilitatsii-ta-sotsialnoi-intehratsii-veteraniv-viiny-svitlana-kashenets> (accessed: January 20, 2025) [in Ukrainian]

4. Ministerstvo u spravakh veteraniv Ukrainy. Svitlana Kashenets: Sport mozhe staty odnym iz vydiv reabilitatsii, yakym mozhut skorystatysia Zakhysnyky ta Zakhysnytsi [Svitlana Kashenets: Sport can become a type of rehabilitation that can be used by Defenders]. <https://mva.gov.ua/prescentre/category/86-news/en-svitlana-kashenec-sport-mozhe-stati-odnim-iz-vidiv-reabilitaciyi-yakim-mozhut-skoristatysia-zahisniki-ta-zahisnici> (accessed: February 4, 2025)
5. Sainchuk A. M. (2020) Invictus games v konteksti sotsialno-medychnoi reabilitatsii viiskovosluzhbovtiv. [Invictus games in the context of social and medical rehabilitation of military personnel] Suchasni tendentsii ta perspektyvy rozvytku fizychnoi pidhotovky ta sportu Zbroinykh Syl Ukrainy, pravookhoronnykh orhaniv, riaduvalnykh ta inshykh spetsialnykh sluzhb na shliakhu yevroatlantychnoi intehtatsii Ukrainy: tezy IV Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii Natsionalnyi universytet oborony Ukrainy imeni Ivana Cherniakhovskoho. Kyiv: NUOU. 2020. C. 298-300. [in Ukrainian]
6. Suspilne sport. Ihry neskorenykh. (2024) [Public sport. Games of the unconquered] Available at: <https://suspilne.media/sport/> (accessed: February 10, 2025) [in Ukrainian]
7. Alice Cree & Nick Caddick. (2020) Unconquerable Heroes: Invictus, redemption, and the cultural politics of narrative. *Journal of War & Culture Studies*, Volume 13. Issue 3. S. 258-278.
8. Brittain I., Green Sarah (2012) Disability sport is going back to its roots: Rehabilitation of military personnel receiving sudden traumatic disabilities in the twenty-first century. *Qualitative Research in Sport, Exercise and Health*. Volume 4. Issue 2. S. 244-264.
9. Invictus Games Vancouver Whistler 2025. (2024) Biitsi, chya volia sylnisha za tilo. [Invictus Games Vancouver Whistler 2025. Fighters whose will is stronger than their bodies] Available at: <https://invictusgames.in.ua/importance/> (accessed: February 10, 2025) [in Ukrainian]

Abstract

KOZHOKAR Maryna

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

INVICTUS GAMES: THE MEDICAL AND SOCIAL ASPECT OF REHABILITATION OF MILITARY PERSONNEL THROUGH THE INVICTUS GAMES SPORTING EVENTS

The article examines the importance and significance of the Invictus Games, an international Paralympic-style competition for military veterans with injuries sustained during military service. The author emphasizes the growing interest in using sports to rehabilitate military personnel with trauma and psychological consequences of combat. He also analyzes other military rehabilitation programs through sport in participating countries such as the United States, Canada, and Australia. Special emphasis is placed on the success of the Ukrainian team at the Invictus Games and its importance for veterans. The article also examines the psychological aspects of sports rehabilitation and the importance of emotional and political narratives in the context of these competitions.

The research materials, which analyze in detail the role of sports in the rehabilitation of military veterans and their participation in international competitions, can be used in university courses on sports medicine, physical therapy, psychology, sociology, and military science. They can also be used in various publications, websites, presentations and other informational materials for the general public to raise awareness and support for veterans in rehabilitation.

At the same time, the theoretical analysis of the content of the research material shows that insufficient attention is paid to the issues of rehabilitation of military veterans through sports in pedagogical research. This problem remains poorly researched in the pedagogical theory and practice of educational institutions, the lack of which can significantly affect the effectiveness of rehabilitation programs for military veterans.

In conclusion, the author notes the slow development of rehabilitation programs in Ukraine and suggests ways to further improve in this area by creating appropriate infrastructure and promoting the participation of veterans in sports activities.

Keywords: *Invictus Games, military personnel, rehabilitation, medical and social programs, sport, health, recovery, veterans.*

Стаття надійшла до редакції 23.02.2025 р.